

Extra informatie over Latijn en Grieks

Hallo jongens en meisjes,

In dit "boekje" vind je nog wat extra informatie over Latijn en Grieks. Ook staan er opdrachten en puzzeltjes in.

Inhoud:

<i>Informatie over Latijn</i>	<i>: blz. 3</i>
<i>Opdracht 1</i>	<i>: blz. 4</i>
<i>Opdracht 2</i>	<i>: blz. 5</i>
<i>Opdracht 3</i>	<i>: blz. 6</i>
<i>Opdracht 4</i>	<i>: blz. 8</i>
<i>Opdracht 5</i>	<i>: blz. 10</i>

Latijn – iets voor jou?

Het begin van de Romeinen

Kort na hun geboorte werd de tweeling Romulus en Remus te vondeling gelegd. Ze werden gevonden door een wolvin, die hun melk gaf en voor ze zorgde. Toen ze volwassen waren, stichtten ze een eigen stad. Daarbij kregen ze zo'n ruzie dat Romulus zijn broer Remus dood sloeg. Zo begon de geschiedenis van de stad Rome met een broedermoord. Net als iedere andere stad was Rome in het begin een klein dorpje. De omgeving van Rome heette Latium en de bewoners Latijnen. Daarom noemen we de taal de van Romeinen Latijn. Rome werd een wereldmacht en daardoor werd Latijn de belangrijkste voertaal. Als je in die wereld iets wilde bereiken, dan moest je Latijn kunnen spreken. Ook toen het Romeinse Rijk al lang niet meer bestond, werd het Latijn nog veel gebruikt.

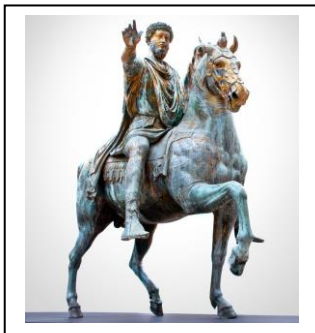

Latijn op school

Met hun verhalen, ideeën en gewoonten hebben de Romeinen een enorme invloed gehad op Europa. Ook tegenwoordig kun je dat nog goed merken. Vandaar dat leerlingen in Europa nog steeds kennismaken met de taal en de gewoonten van de Romeinen. Al eeuwen lang wordt op allerlei scholen in allerlei landen Latijn geleerd. In Nederland staat op ieder zelfstandig gymnasium en op vele scholengemeenschappen Latijn op het lesrooster. Al die leerlingen leren de taal die de Romeinen spraken en maken uitgebreid kennis met de cultuur van de Romeinen. Latijn is geen gemakkelijk vak, daarom hoort het ook thuis op het gymnasium. Je hersens worden flink uitgedaagd om de taal onder de knie te krijgen. Maar als het je lukt, kan je trots zijn dat je zo'n interessant vak beheerst.

De Romeinen en wij

Waar komen onze letters vandaan? Waarom ziet een voetbalstadion eruit als een voetbalstadion? Hoe komen we aan onze kalender? Zo kun je talloze vragen stellen over de wereld om je heen. De antwoorden op die vragen zijn bijna altijd te vinden in het verleden. Heel vaak kom je dan bij de Romeinen terecht. Allerlei Romeinse gewoonten en uitvindingen zijn nog steeds terug te vinden in ons dagelijks leven. Het Latijn heeft in Europa lange tijd net zo'n rol gespeeld als het Engels nu. Net zoals wij vaak Engelse woorden en uitdrukkingen gebruiken, zo namen onze voorouders veel over uit het Latijn. Nu begrijp je waarom het Nederlands vol zit met woorden en zinnen die uit het Latijn afkomstig zijn. Hoe meer kennis je van de Romeinen hebt, hoe meer je hun grote invloed herkent.

Wat heb je aan Latijn?

Kennis van het Latijn helpt je bij het leren van andere talen, die vaak uit het Latijn zijn ontstaan. Verder leer je bij Latijn goed na te denken en nauwkeurig te werken. Bovendien is de kennis van het Latijn nuttig bij veel studies op de universiteit. In veel richtingen (geneeskunde, recht en biologie) worden ook Latijnse termen gebruikt. Daarnaast heb je aan de kennis van Latijn ook veel bij talenstudies, cultuurstudies en filosofie. Maar Latijn betekent vooral: kennismaken met de wortels van onze eigen cultuur. Door Latijn te leren begrijp je meer van de wereld om je heen.

opdracht 1

Wat betekenen de volgende spreuken? Zoek de betekenis op van de volgende spreuken

1) luctor et emergo!

2) ora et labora

3) cum grano salis

4) vincit omnia veritas

5) festina lente!

6) veni, vidi, vici

7) pecunia non olet

opdracht 2

Schrijf je naam in Griekse letters- hoofdletter en kleine letter; de letter heeft een naam, maar gebruik altijd de eerste letter van het woord.

Hieronder staan de letters telkens in de volgorde: hoofdletter- kleine letter- naam van het woord

Voorbeeld:

de letter A heeft de naam alfa; het is de letter a in het Nederlands.

de letter B heeft de naam beta; het is de letter b in het Nederlands.

A	α	alpha	N	ν	nu
B	β	beta	Ξ	ξ	xi
Γ	γ	gamma	Ο	ο	omikron
Δ	δ	delta	Π	π	pi
E	ε	epsilon	Ρ	ρ	rho
Z	ζ	zeta	Σ	σ	sigma
H	η	eta	Τ	τ	tau
Θ	θ	theta	Υ	υ	upsilon
I	ι	iota	Φ	φ	phi
K	κ	kappa	Χ	χ	chi
Λ	λ	lambda	Ψ	ψ	psi
M	μ	mu	Ω	ω	omega

Sommige letters zijn er wel in het Nederlands, maar niet in het Grieks. Soms is het net ietjes anders in het Grieks.

c- gebruik de kappa

f- gebruik de phi

g- gebruik de gamma

h- een hoge komma voor de volgende letter: ‘

i en j- gebruik de iota

o- korte o- (Job)- gebruik de omikron; lange o

(Jacoba)- gebruik de omega

t- gebruik de tau

th- gebruik de theta

u- gebruik de upsilon

ij- gebruik de epsilon en de iota

y- gebruik de upsilon

v- gebruik de omikron en dan de upsilon

w- gebruik de omikron en dan de upsilon

Nu je eigen naam:

opdracht 3

De volgende woorden zijn Grieks. Er zijn van deze woorden ook Nederlandse woorden afgeleid. Bedenk er zo veel mogelijk. Schrijf de woorden op het volgende blad:

biblos= boek

mikros= klein

logos= woord

geo= aarde

fonè= geluid

a= niet

anti= tegen

grafo= schrijven

demos= volk

mesos= tussen/midden

thèke= bewaarplaats

archaios= oud

theos= God

monos= een

gramma= schrift

krateo= regeren

potamos= rivier

genea= geslacht

tele= ver

skopeo= zien

nomos= wet

deuteros= tweede

Vervolg Werkblad 3

1)	21)
2)	22)
3)	23)
4)	24)
5)	25)
6)	26)
7)	27)
8)	28)
9)	29)
10)	30)
11)	31)
12)	32)
13)	33)
14)	34)
15)	35)
16)	36)
17)	37)
18)	38)
19)	39)
20)	40)

opdracht 4

Lees het onderstaande verhaal over Daedalus en Icarus en kijk dan naar de plaatjes. Beantwoord dan de vragen.

Daedalus gold als de grootste bouwmeester en beeldhouwer van zijn tijd. Er was niemand die hem kon evenaren. Maar ijdelheid en gunst brachten hem op de weg van de misdaad. Hij had een jonge leerling die hem scheen te zullen overtreffen. IJverzucht dreef de meester ertoe de knaap te doden.

Daedalus moest nu in stilte uit zijn vaderstad Athene vluchten. Rusteloos zwierf hij door het land tot hij eindelijk met z'n zoon Icarus op Kreta een nieuw thuis vond. Minos, de koning van dit eiland, wist de kunstvaardigheid van zijn gast op prijs te stellen en droeg hem de taak op om voor de Minotaurus een onderkomen te bouwen.

Het was Daedalus, die in die tijd het kunstige labyrinth, de doolhof met het verwarrend aantal gangen en kamers, tot stand bracht. Maar ondanks alle eer waarmee Minos het werk van de kunstenaar beloofde, kon Daedalus de gedachte aan zijn verloren vaderland niet van zich afzetten. Hij kreeg een ontzettend heimwee en toen Minos, die de kunstvaardige man niet wilde laten gaan, van zijn verlangen hoorde, werd de vrijplaats voor Daedalus tot een strenge gevangenschap. Bij al zijn gaan en staan werd hij op het bevel van de koning door spiedende wachters in de gaten gehouden. Het was hem onmogelijk op een schip het eiland te verlaten.

De vindingrijke Daedalus wist een middel, dat hem redding beloofde. 'Laat Minos te land en op zee mij de weg versperren,' riep hij vastberaden, 'dan blijft nog de vrije lucht over. Daar zal ik een pad vinden. Laat Minos overal zijn macht uitoefenen, in de lucht heeft hij géén heerschappij!' Daedalus had een uitvinding gedaan waarmee hij de krachten kon overwinnen.

Hij nam vogelveren, legde ze naar de grootte in de juiste volgorde, zodat men kon menen dat ze op deze wijze gegroeid waren. Die veren verbond hij in het midden met draden en voegde ze aan de pennen met was tezamen. Daarna boog hij ze enigszins uiteen, zodat ze helemaal de vorm van vleugels hadden aangenomen.

Icarus was zijn vader ijverig behulpzaam en zag toe hoe het werk vorderde. Weldra was de laatste hand aan het wonderwerk gelegd. Daedalus bond zichzelf de vleugels aan, vond meteen het juiste evenwicht en verhief zich met gemak in de lucht. Op de aarde teruggekeerd, snoerde hij het paar vleugels dat hij voor zijn zoon had vervaardigd, om diens schouders. Toen vermaande hij hem met vaderlijke bezorgdheid: 'Icarus, blijf altijd in het midden, ik vraag het je dringend! Want als je te laag vliegt, zullen de golven je vleugels nat maken en doen vallen. Wanneer je echter te hoog vliegt, kom je te dicht bij de zon; je veren vatten dan vlam en het was zal van de hitte smelten. Houd je vlucht dus tussen de golven en de zon in en volg maar steeds mijn spoor.'

Tranen vloeiden over de wangen van de grijsaard, toen hij nog eenmaal z'n werk nakeek. Hij omhelsde zijn jongen en daarop verhieven beiden zich in de lucht.

De vader vloog voorop, z'n hart was vol van zorg.

'Volg mij maar moedig!' riep hij achterwaarts en bewoog zelf zorgvuldig de vleugels.

Maar Icarus was eigenwijs en vloog steeds hoger en hoger.....

Nauwelijks was de knaap nabij de zon gekomen of het was week door de felheid van haar stralen, en eer Icarus het gewaar werd, had de samenvoeging van de veren losgelaten en fladderden zij weg door de lucht. Nog een ogenblik kon de jongen zich zwevend houden,

toen grepen zijn blote armen in de ruimte... zij vonden geen steun meer en Icarus stortte onverbiddelijk in de diepte. Het ongeluk was zo snel in zijn werk gegaan dat hij zelfs geen tijd meer had een kreet uit te stoten. Toen Daedalus omlaag keek, kon hij tot zijn ontsteltenis niets meer van zijn zoon ontdekken. De golven hadden hem reeds verslonden. 'Icarus, Icarus!' kreet de ongelukkige vader in zijn vertwijfeling 'waar, waar moet ik je zoeken? Het was al te laat !

Terwijl hij nog steeds in de diepte staarde, ontdekte hij enkele veren die eenzaam op het water dreven. Met een hart vol droefheid vloog Daedalus aan land; hij legde de vleugels af en dwaalde langs de kust van het kleine eiland rond, totdat de golven de dode aan het strand spoelde. Daar begroef hij zijn geliefde zoon en gaf het eiland de naam Ikaria, die het voortaan altijd zou blijven dragen.

Men verhaalt dat Daedalus later nog op het eiland Sicilië als kunstenaar hoog in ere stond. Maar na de dood van zijn zoon heeft hij nimmer vrede voor het hart gevonden. De schuld, die hij vroeger door de moord op zijn leerling op zich had geladen en waarvoor hij thans zo'n harde straf had ondergaan, zou hem tot aan zijn levenseinde niet meer met rust laten.

Vragen:

- 1) Dit is niet alleen een spannend verhaal, maar het bevat ook een les voor de lezers. Wat is de les van dit verhaal?
- 2) Kijk naar de plaatjes hieronder. Zij gaan over het verhaal van Daedalus en Icarus. Wie zie je en wat gebeurt er? Zet de antwoorden achter of bij het schilderij.

opdracht 5

Een sudoku met Romeinse cijfers

De Romeinen schreven niet zoals wij met cijfers getallen, maar met letters. Hieronder staat een stukje uitleg over de Romeinse cijfers.

Probeer daarna de sudoku te maken met Romeinse cijfers. Als je niet weet, hoe een sudoku puzzel gaat: achter de Romeinse sudoku- staat er uitleg over. Hij is niet al te makkelijk...

De Romeinse manier van getallen schrijven maakt gebruik van 7 (hoofd)letters, die elk voor een bepaalde waarde staan:

M = 1000

D = 500

C = 100

L = 50

X = 10

V = 5

I = 1

Een getal wordt gevormd door een aantal van deze letters naast elkaar te zetten. Daarbij staat de grootste waarde links en de kleinste rechts.

MM = 1000 + 1000 = 2000

MD = 1000 + 500 = 1500

CCC = 100 + 100 + 100 = 300

XI = 10 + 1 = 11

MDCCXVII = 1000 + 500 + 100 + 100 + 10 + 5 + 1 + 1 = 1717

MCMXCIV = 1000 + (1000 - 100) + (100 - 10) + (5 - 1) = 1994

Soms staat echter een kleine waarde links van een grotere waarde. In dat geval moet die kleinere waarde worden afgetrokken van de grotere waarde die er rechts van staat. Dit gebeurt alleen bij getallen waarin wij een '4' of een '9' gebruiken.

CM = 1000 - 100 = 900

CD = 500 - 100 = 400

XC = 100 - 10 = 90

XL = 50 - 10 = 40

IX = 10 - 1 = 9

VII	VI				V	III		II
			I				IX	
IX						VIII	I	
		V						VII
		VIII		IV			VI	
VIII						IX		
					VII	VI		V
	II		VI	III			VII	